

z exponovaného údolního svahu. Tato pec, aniž by byla blíže zkoumána, může být označena jednoznačně za středověkou vápenickou, vybavenou minimálně šesti tahovými kanály v plentě. V okolí bylo zaznamenáno dalších šest menších jednonábových pecí, nejspíše raně novověkých, z nichž dvě využívaly parazitický východního a západního obvodu středověké vápenky. Mikrosondáž se podařilo zjistit, že středověká pec byla později využita k milířování dřevěného uhlí.

Objekt je analogický k prozkoumaným šestikanálovým pecím, které byly archeologicky odkryty v areálu lomu Mokrá (obec Mokrá-Horákov, okr. Brno-venkov) a ve Vyškově v ulici Nádražní (okr. Vyškov) u bývalého biskupského hradu (Kos, Válek 2016; Kos 2019a). Nejbližší další zařízení podobného (pětikanálového) subtypu bylo s větší pravděpodobností lokalizováno na k. ú. Olomučany (okr. Blansko) v trati „Vypálená“, kde je zvažována hypotetická produkce vápna pro výstavbu Nového hradu a hradu Olomučany zvaného také Čertův hrádek (srov. Kos 2019b). Zmíněná pěti a šestikanálová zařízení byla na základě dosavadních archeologických výzkumů datována do poslední třetiny 13. až počátku 14. století; jsou tedy vrcholně středověká a byla budovaná pro stavby vyššího feudálního nebo církevního významu (Kos 2015).

Vápenický areál Habrůvka – „Na Okluku“, je již druhým, který vyžaduje vztah k vápenické subprovincii Křtinsko, do níž se řadí především vápenice Březina – Vysoká I, zkoumaná pracovníky Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., ve stejném roce. Kapacitně největší pec z polohy „Na Okluku“ proto v současnosti významně oživuje místopisnou tradici o existenci mýtického sdruženého kláštera řeholníků a řeholnic zábrdovických premonstrátů, který měl být vystavěn podle neověřitelných zpráv ze 17. století v blízkých Křtinách rodem z Klobouk v 1. třetině 13. století (Foltýn a kol. 2005, 396–397). Zdá se však, že činnost zmíněné šestikanálové pece datováním do poslední třetiny 13. století přesahuje tento chronologický rámec, podobně jako pece v Mokré u Brna a ve Vyškově. Mohla být tedy zdrojem stavebního vápna spíše pro větší, tzv. „německý“, kostel zmiňovaný historicky ve Křtinách roku 1299 (Kos 2015; 2019a; Charouz 2012; 2016). Vzhledem k intenzitě využití místa, kde probíhala ve vrcholném středověku masovější těžba dřeva, vápenice, plavebního štěrku a písku, je poněkud zarážející absence jakýchkoliv sídlištních aktivit, které bychom v této době očekávali v souvislosti s existencí vchodových partií bájně jeskyně Výpustek, navštěvované lidmi prokazatelně ještě v neolitu a pozdní době bronzové a halštatské (Podborský 1970, 11, 42, obr. 13: 1; Musil 2010).

Literatura

- Foltýn, D. a kol. 2005: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri.
- Charouz, J. Z. 2012: Křtinská záhada – klášter premonstrátek. In: V. Mílek (ed.): *Osm století – Sborník příspěvků prezetovaných na konferenci k výročí 800 let založení klášterů v Zábrdovicích a Nové Říši 23. září 2010 v premonstrátském klášteře v Nové Říši*. Nová Říše: Kanonie premonstrátů v Nové Říši, 11–20.
- Charouz, J. Z. 2016: Křtinská záhada – klášter premonstrátek. *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd* 30(2), 198–202.
- Kos, P. 2015: Výzkum vrcholně středověkých vápenických pecí v jižní části Moravského krasu se zřetelem na oblast u Mokré. *Archeologia technica* 26, 27–68.
- Kos, P. 2019a: Hradní vápenice ve Vyškově. In: M. Dejmal, L. Jan, R. Procházka (eds.): *Na hradech a tvrzích. Miroslavu Plačkoví k 75. narozeninám jeho přátel a žáci*, Brno: NLN, 330–341.
- Kos, P. 2019b: Nové vápenické a cihlářské areály v Moravském krasu a jeho okolí. *Archeologia technica* 30, 20–38.

- Kos, P., Válek, J. 2016: Experimentální výpal vápna v šestikanálové vápené peci z období vrcholného středověku v Mokré. *Archeologia technica* 27, 22–39.
- Musil, R. 2010: *Výpustek: Bájná jeskyně u Křtin (Její 400letá historie a význam)*. Acta speleologica 1/2010. Průhonice: Správa jeskyní ČR.
- Podborský, V. 1970: Jihomoravská halštatská sídliště – I. *Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university* E 15, 7–102.

Summary

The archaeological terrain in the nature reserve U Výpustku in “Na Okluku” forest field (Habrůvka cadastral area, Blansko District) was recognised in December 2020. A previously unknown lime burning complex comprised of small Modern Period kilns and a massive medieval multi-channel kiln was detected. The medieval kiln was later used for producing charcoal.

Petr Kos

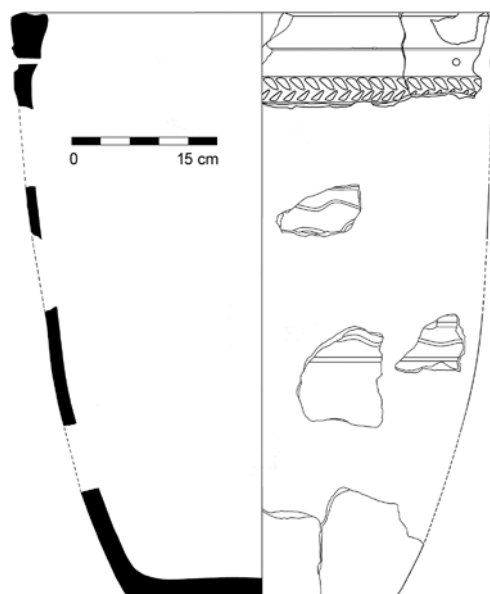
Hlubočky (okr. Olomouc)

Rozhraní intavilánu a extravilánu, parc. č. 2726/1.

Mladohradištní období (RS4). Místo sběru. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84 – 49.6282100N, 17.4096600E

Dne 11. dubna 2020 oznámila paní L. Hrabská Vlastivědnému muzeu v Olomouci, že její otec našel během hledání kamenů na skalku fragmenty keramiky z velké nádoby. K nálezům došlo pod pařezem na severním svahu kopce, na němž je dnes umístěn Ski areál Hlubočky. Z přiložených fotografií bylo zřejmé, že jde o několik desítek zlomků pocházejících z raně středověké zásobnice. Při ohledání místa nálezů dne 14. dubna 2020 se podařilo získat několik dalších střepů, ale pod pařezem nebyla zjištěna žádná struktura nebo kulturní vrstva, kterou bychom mohli s nalezenou keramikou spojit. Jako pravděpodobnější se jevila

Obr. 65. Hlubočky. Raně středověká zásobnice. Kresba L. Hlubek.
Fig. 65. Hlubočky. Early medieval storage vessel. Drawing by L. Hlubek.

varianta, že jednotlivé zlomky se sesunuly vlivem eroze z vyšších poloh svahu. Provedený průzkum pomocí detektoru kovů v okolí místa nálezů měl negativní výsledek.

Celkem máme k dispozici 51 fragmentů keramiky, z nichž některé je možné slepit k sobě, zejména v místech dna a okraje zásobnice. Je tedy pravděpodobné, že původně šlo o jednu celou nádobu se značným podílem tuhy v keramickém těstě. Povrch kryje engoba béžové až hnědé barvy. Okraj lze charakterizovat jako vodorovně seříznutý a zesílený. Hrdlo je vytvořeno prožlabením a pod ním se nachází plastická lišta s pásem asymetrických vstříčných vrypů. V hrdle nádoby registrujeme jeden reparační otvor o průměru 8 mm. Tělo nádoby zdobí kombinace širokých žlábků a vlnovek (obr. 65). Podle typologie V. Goše a J. Karla (1979, 166–168) ji můžeme přiřadit k typu II. B, který se vyskytuje zejména v průběhu 12. století.

Objevená raně středověká zásobnice indikuje možné sídelní aktivity na svazích Nížkého Jeseníku v průběhu 12. století. Jde o další doklad využívání kopcovitého terénu na Olomoucku v průběhu raného středověku (k tomu Hlubek 2019, 14–15). Zároveň popsany nálezy může naznačovat dřívější založení vsi Hlubočky, která se v písemných pramenech objevuje až roku 1364 jako *parua Hluboky* (Glonek, Papajík 2006, 8, 12).

Literatura

Glonek, J., Papajík, D. 2006: *Dějiny obce Hlubočky*. Hlubočky:

Obec Hlubočky.

Goš, V., Karel, J. 1979: Slovanské a středověké zásobnice severní

Moravy. *Archeologické rozhledy* XXXI(2), 163–175.

Hlubek, L. 2019: Vývoj raně středověkého osídlení na

Šternbersku. *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* 318, 5–23.

Summary

An accidental find of fragments of a large early medieval graphite storage vessel (Fig. 65) was made in Hlubočky cadastral area (Olomouc District) on 11 April 2020.

Lukáš Hlubek

Holešov (okr. Kroměříž)

Náměstí Sv. Anny, parc. č. 45/3, 45/6.

Vrcholný středověk – novověk. Město. Vertikální řez.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Muzeum Kroměřížska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3335258N, 17.5796536E

V rámci revitalizace náměstí Sv. Anny a objektu masných krámů v Holešově probíhal v souběhu se zemními pracemi také archeologický výzkum. V první etapě rekonstrukce bylo v liniových výkopech zachyceno ve východní části náměstí několik konstrukčních prvků (zdí/základů), vypovídajících o rozmanitém a členitém vývoji tohoto prostoru v průběhu středověku a novověku (Štětina 2018). V průběhu druhé etapy výzkumu byly podstatně doplněny poměrně kusé informace získané při realizaci liniových staveb v etapě první. V rámci provedených zemních prací byl dokumentován zejména rozměrný výkop pro technologickou šachtu, který zasáhl vnější severní obvod objektu masných krámů a protínal vrcholně barokní obvodovou zeď. Její průběh byl dokumentován i při dalších pracích souvisejících s rozvodem technologií v celkové délce cca 12 m a z jejího průběhu dále za objekt masných krámů je zřejmé, že současný stav poznání tohoto objektu není konečný, jelikož k němu přináleželo ještě prostranství vymezené od západu barokní zdi s branou

a od severu konstrukcí vrcholně barokní zdi, které pokračovalo patrně až k sousednímu objektu na náměstí Sv. Anny. Otázka zabudování náhonu (vizualizovaného v rámci rekonstrukce prostřednictvím odlišné dlažby) do výše zmíněného zadního traktu zůstává nevyřešena – v tomto prostoru se nepodařilo žádnou konstrukci zachytit, jelikož prováděné práce nedosáhly potřebné hloubky. Mimo tuto konstrukci, která je na spáru přisazena k původní barokní zdi a částečně ještě dochována v nadzemní části, byly dokumentovány další konstrukční prvky, související s pestrým vývojem v tomto prostoru. Šlo například o relikty původního dláždění z poloviny 20. století nebo blíže nedatovaná základová zdiva na severním profilu výkopu technologické šachty, které by mohly být spojovány se situací předbarokních domů, zaniklých za třicetileté války, případně s podružnou či hospodářskou zástavbou v jejich zadních traktech. Zjištěny byly také zahlobené objekty, z kterých lze poměrně jasně interpretovat stavební (vápennou) jámu, dislokovanou uvnitř objektu masných krámů. Ta pravděpodobně souvisí s jejich přestavbou z původní dřevěné do kamenné podoby. O jisté organizaci tohoto prostoru již v předbarokním období by mohl svědčit lineární objekt, který poskytl vrcholně středověkou keramiku a probíhal pod konstrukcí vrcholně barokní zdi po jižní hranici dnešní parcely č. 45/6. Signifikantní jsou také výrazné požárové vrstvy zjištěné na severním profilu technologické šachty a nasedající na původní půdní typ ovlivněný antropogenní činností. S těmi souvisí pravděpodobně i báze dalšího objektu, která by mohla představovat doklad existence dřevěné či dřevohlinité zástavby v tomto prostoru. Další provedené práce při rekonstrukci povrchů náměstí žádné jiné relevantní informace nepřinesly, zasáhly totiž pouze do vrstev planýrek a navážek, které mají v tomto prostoru mocnost v průměru okolo jednoho metru.

Literatura

Štětina, J. 2018: Vývoj města a jeho architektonických památek.

In: Z. Fišer a kol.: *Holešov. Město ve spirálách času*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 257–330.

Summary

Remnants of various building structures were detected during the reconstruction of St Anna Square in Holešov (Kroměříž District), documenting rich high medieval and modern development in this area. Most archaeological contexts were only documented in vertical sections.

Miroslav Popelka, Jan Štětina

Holubice (okr. Vyškov)

„U Cihelen“, parc. č. 2096, 1459/4–1459/9, 2086, 2087, 2088/1, 2088/2, 2089/1, 2089/2, 2090, 2091, 2092/1, 2092/2.

Mladohradištní období (RS4). Sídlíšťe. Plošný odkryv.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Muzeum Vyškovska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.175103313N, 16.821806492E

Zkoumaná plocha se nachází v jižní části intravilánu Holubic na jižně exponovaném svahu. Severně od zkoumané plochy prochází železniční trať, východně od staveniště vede mezinárodní silnice I/50 (Čižmář et al. 1981). V průběhu záchranného archeologického výzkumu na stavbě rodinných domů bylo odkryto celkem 44 archeologických objektů. Z tohoto počtu bylo 23 kostrových hrobů a 21 sídlíšťních objektů. Dva hroby nejsou zcela přesně datovatelné.